

ובנפש החיים שער ב פי"ג, ביאר המעלה בתפילה לפי הנוסח שתקנו דוקא אנשי כנסת הגדולה, כי באמת בעומק פנימיות כוונת התפלה. אין אתנו יודע עד מה. כי גם מה שנתגלה לנו קצת כוונות התפלה מרבתינו הראשונים ז"ל קדושי עליון. ועד אחרון הרב הקדוש איש אלקים נורא האריז"ל, אשר הפליא הגדיל לעשות כוונות נפלאים. אינם בערך אף כטפה מן הים כלל נגד פנימיות עומק כוונת אנשי כנה"ג מתקני התפלה, שהיו ק"כ זקנים ומהם כמה נביאים. וכל מבין יבין שלא יבוא מעולם אדם שיוכל לתקן תקון נפלא ונורא כזה. לכלול ולגנוז במטבע תפלה קבועה וסדורה בנוסח אחד, התקונים של כל העולמות עליונים ותחתונים וסדרי פרקי המרכבה. ושכל פעם שמתפללים יוגרם תקונים חדשים בסדור העולמות והכוחות וכו'. שמעת שתקנוה עד ביאת הגואל במהרה בימינו, לא היה ולא יהיה שום תפלה בפרטות דומה לחברתה שקודם לה ואחריה כלל. והוא בלתי אפשר אם לא על ידי הנבואה העליונה ורוח קדשו יתברך אשר הופיע עליהם הופעה עצומה בעת תיקון נוסח מטבע התפילה והברכות. שם הוא יתברך שמו בפיהם אלו התיבות ספורות וגנוזות בתוכם כל התקונים.

למה תיקנו אנשי כנסת הגדולה בנוסח התפילה חלק בלשון נוכח כמו 'ברוך אתה' וחלק בלשון נסתר כמו 'אשר קדשנו'?

בשו"ת הרשב"א (ח"ה סימן נב) כתב, דע, דיש לבעלי החכמה, סוד נשגב, ואין לנו כאן עסק בנסתרות. ואמנם, יש טעם נגלה, גדול התועלת, במה שתקנו נוסח הברכות בנגלה ובנסתר. לפי שכבר

ידעת, ששני יסודות יש שעליהם נבנה הכל. האחד: לדעת שהוא יתברך מחויב המציאות, ושאין ספק בזה כלל, כמו שנתבאר ונתפרסם המופת עליו, ביאור רב. והב', שאין אמיתתו יתברך מושג כי אם לעצמו יתברך לבד. הוא במציאותו נגלה לכל, ובאמיתת מהותו נסתר ונעלם ^{אוצר החכמה} מהכל. וכדי לקבוע שתי הפינות האלה בנפשותינו, קבעו הנוסח בנגלה ונסתר. ברוך אתה, כמדבר עם מי שהוא נמצא מפורסם, עם שהוא מדבר עמו פנים אל פנים. וכדי שלא תשבש המחשבה שהוא יתברך נמצא כמציאות שאר הנמצאים ^{אח"ח 1234567} ושיש יחס בין מציאותו למציאותם, קבעו 'אשר קדשנו' לקבוע בנפשותינו שאף על פי שהוא מפורסם, מהות מציאותו נעלם ונסתר שאי אפשר לדבר בו, רק בנסתר, ברוך הוא.

וכעין זה כתב בנפש החיים שער ב, ולכן קבעו אנשי כנה"ג הנוסח של כל ברכות המצוות בלשון נוכח ונסתר, תחילתן 'ברוך אתה' הוא לשון נוכח ומסיימם 'אשר קדשנו וצונו' לשון נסתר. שמצד התחברותו יתברך ברצונו אל העולמות שעל ידי זה יש לנו קצת השגה כל שהוא, אנו מדברים לנוכח 'ברוך אתה ה' וכו'. והמצווה אותנו ומקדשינו הוא עצמותו יתברך אין סופו ברוך הוא לבדו הנעלה מכל מושג ומחשבה לכן תקנו בלשון נסתר אשר קדשנו וצונו, עכתו"ד.

מה הפשט בזה שלקב"ה אומרים בלשון יחיד 'ברוך אתה' ואילו לאדם חשוב מקובל לומר בלשון רבים 'אתם' וכי חלילה מכבדים אותו יתברך פחות מאדם חשוב?

כתב ערוך השולחן (יו"ד סימן רמב אות לח) דע דבזמן הקדמונים

היו מדברים הכל בלשון נוכח "אתה", כמו "שלום עליך רבי". אבל עכשיו מדברים לאדם נכבד בלשון רבים, ואומרים "שלום עליכם", וכל שכן לרבו. לבד לאביו מדבר הבן בלשון נוכח, ואפילו הוא תלמידו, דלאביו ואמו ואחיו ואחותו מדברים בלשון נוכח "אתה", ואם ידברו בלשון רבים, לא יהיה אלא מן המתמיהים, וכן המנהג פשוט בכל המדינות, עכ"ד.

יוצא דיש ב' צורות כיבוד תלמיד לרבו שקורא לו בלשון רבים וכד' וזה אומנם כיבוד אך ריחוק קצת, וישנו כיבוד לקרוב כבן לאביו, אף שחייב הבן לכבד אביו מאוד, מכל מקום אם יקראו לו 'אתם' אין זה ראוי לקרובה שבין בן לאביו ולכן יקרא 'אבא' אתה אמרת וכו'. ולפי זה יתפרש שכאשר אומרים בתפילה לשון 'אתה' אף שמצווים להזהר בכבוד שמים מאוד מאוד. הרי זה מבחינת קרבה של בן לאביו בבחינת 'בנים אתם לה' אלוקיכם' והקב"ה הוא 'אבינו מלכנו' וממילא זו צורת דיבור של המכבד הקרוב החשוב אליו, וכל זה מרחמיו יתברך אלינו (ומכל מקום אין הקב"ה רק 'אבינו' אלא גם 'מלכנו' ויש גם בתפילה לשון נסתר כמו 'קדשנו' וכד', עיין בשאלה הקודמת).
אוצר החכמה

מה הטעם שתפילת שחרית ארוכה ומנחה קצרה וערבית ארוכה יותר ממנחה אך קצרה משחרית [ומה טעם שתיקון חצות אינו חובה] ?

כתב הרמח"ל (דרך ה', ח"ד פ"ו אות טז), וצריך שתדע, שהנה בסדר ההנהגה, היום מתחלק לשני חלקים. והוא הבוקר, ואחר חצות שהוא בין הערביים, וגם הלילה מתחלק לשניים. ואמנם בכולם צריך שתימשך הארה והשפעה לעולמות כפי בחינת חלק הזמן

ההוא, ועל זה סודרו התפילות במניינם. והיינו כי הנה לשני חלקי היום תיקנו תפילת שחרית ומנחה. והנה בבוקר, שהוא זמן התחדש הפשע כפי בחינת היום, תיקנו הסדר בארוכה כפי כל המצטרך, אך לחלק השני של היום שנמשך אחר הראשון לא יצטרך אלא קצת השתדלות, להשלמת העניין כפי חלק הזמן ההוא. ובלילה, להיות בענין יותר חידוש, מפני השתנות הבחינות, דהינו בחינת הלילה, שהיא יותר מתחלפת מהיום, ממה שהוא בין הערביים מהבוקר, על כן תיקנו סדר יותר בארוכה משל מנחה, והיינו בברכות הקריאת שמע, אך קצר משל הבוקר, כי על כל פנים כבר השפע נמשך ובא מהבוקר. ואולם לחלק השני של הלילה לא קבעו סדר לכל, שלא להטריח את הציבור, אבל הניחו הדבר לחסידים שיקומו וירנו כל אחד כפי ידיעתו, וכבר אפילו תפילת ערבית עצמה רשות היתה (ברכות כו:), אלא ש'קבעוה חובה' (רי"ף ברכות פ"ד), כל שכן תיקון חצות הלילה. ונהנה תראה, כי השלוש תפילות, אבות תקנום (ברכות כו:), ומצד זה מוטל על כל ישראל לסדרן, ואולם תיקון חצי הלילה האחרונה דוד נזדרז בו (עיין ברכות ג:), וכמו שכתוב 'חצות לילה אקום להודות לך' (תהילים קיט, סב), והוא המשלים עם האבות תיקונם של ישראל, אך לא נקבע הענין להטילו על כל ישראל, כי אם על חסידיהם, להיות במדרגה קצת למטה מן האבות].

אוצר החכמה

מה ההבדל בין קדושת יוצר לבין קדושה בחזרת הש"ץ ולבין קדושת ובא לציון?

בזוה"ק (פרשת תרומה דף קכט ע"א וע"ב) מבואר, שהקדושה שאנו מקדשים ביוצר היא השבח שאנו משבחים למלאכי מעלה, שהם אומרים הקדושה בשפה ברורה ונעימה, קדושה כולם כאחד עונים ואומרים ביראה, קדוש קדוש קדוש וגו', וזהו כעין שוחד אליהם. ובשביל שבח זה מניחים אותנו ליכנס בתוך שערים העליונים של היכלי עולם הבריאה שעולים בהם בברכת יוצר. ועל כן אנו אומרים שבח זה בלשון הקודש, שהוא הלשון שהמלאכים משתמשים בו, ולא אומרים אחריו את התרגום כמו בקדושת ובא לציון, לכן מניחים אותנו המלאכים באהבה ליכנס בברכת יוצר תוך השערים העליונים ולעלות בהיכלות זה אחר זה, מתוך שאנו משבחים אותם בסדר שלהם, ובשביל זה אנו נוטלים ומקבלים קדושה יתירה, ונכנסים בשערים העליונים של היכלי עולם הבריאה וכו'.

ואחר כך בקדושת העמידה (שמונה עשרה), אנו נעשים חברים עם המלאכים שאנו אומרים נקדישך ונעריצך כנועם שיח סוד שרפי קודש (או בנוסח אשכנז, נקדש את שמך בעולם, כשם שמקדישים אותו בשמי מרום וכו').

אחר כך אנו לבדנו אומרים קדושת ובא לציון, כי אנו צריכים להתקדש יותר מהמלאכים, כדי שתשכון שכינה הקדושה בתחתונים, כמו שכתוב 'השוכן איתם בתוך טומאתם'. ובקדושה זו של ובא לציון, צריכים אנו הישמר ולהסתיר אותה ביננו, דהיינו בשביל הקדושה העליונה היורדת מלמעלה אנו צריכים להסתירה ולהלבישה בלשון ארמית שאין המלאכים מבינים אותו, ועל ידי זה לא יקנאו בנו, ולכן מיד אחר לשון הקודש אומרים את לשון הארמית.

למה בסליחות תיקנו קצת ממנה בלשון ארמית כמו שאומרים 'רחמנא אידכר לך' וכו' ועוד תפילות שתיקנום לומר בלשון ארמית?

בשו"ת תורה לשמה (לבעל בן איש חי, שאלה מט) תירץ, כתוב בגמרא (סוטה לג.) תפילה היא רחמים כי בזמן שצריך, מתפללים. שואלת הגמרא, ותפילה בכל לשון? והרי אמר רבי יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמית דאמר רבי יוחנן, כל השואל צרכיו בלשון ארמית אין מלאכי השרת מסייעים לעלות התפילה לפי שאין מלאכי השרת מכירים בלשון ארמית. ומתרצת הגמרא לא קשה, הא ביחיד הא בציבור. ופי' רש"י יחיד צריך שיסייעוהו מלאכי השרת, ציבור לא צריכים, דכתיב 'הן אל כביר לא ימאס' שאינו מואס בתפלתן של רבים. ומזה תבין הטעם שייסדו בסליחות קצת בקשות בלשון תרגום כי הסליחות נתקנו לציבור, להורות שהציבור כוחם גדול 'הן אל כביר לא ימאס', שאין צריכין לסיוע מלאכי השרת. אך יסדו רובם בלשון הקודש משום דבאמת לשון הקודש עדיף יותר. [וזה הטעם שאין היחיד שואל בלשון ארמית כי היחיד צריך סיוע ממלאכי השרת והם אינם מבינים לשון זו. ואם בכל זאת יאמר היחיד בלשון ארמית מתקנאים בו המלאכים למעלה כי יאמרו שאותו אדם יחיד שסומך על עצמו שהוא צדיק גמור ותפלתו חשובה כתפלת ציבור שאין צריכים לסיוע נראה מה מעשיו. ובזה נזכרים עונותיו וכו' עי"ש].

ומה שכתבנו על בריך שמיא דמרי עלמא הנה זה נתקן בהוצאת ס"ת ואין הוצאת ס"ת אלא בציבור ואפילו שהיחיד לבדו אומר לא אכפת ומאחר שיש ציבור ועוד הרי שעת הוצאת ספר תורה הוא עת רצון וכנזכר בזוהר, ועת רצון שאני ולפיכך רשב"י היה אומר תפלה זו בלשון ארמית להורות על מעלת העת ההיא שהיא עת רצון ואין צורך לסיוע גם היחיד ועוד יש לצדד ולומר דכל

שהוא עת רצון אין היחיד צריך לסיוע מלאכי השרת בשביל עליית תפילתו והרי היא עולה בלא סיוע וכיון שעולה בלא סיוע יש לומר שעדיף יותר שלא ירגישו מלאכי השרת בדברים אלו שהתפלל ודברים אלו יהיו בין האדם ובין קונו כדי שלא יקטרגו על השפע שמשפיע לו השם יתברך בתפילה זו ולכן עדיף יותר לאומרה בלשון ארמית וכו' עי"ש.

אוצר החכמה

התפילה במקום קרבנות, מה הקשר בין תפילה לקרבן?

בספר 'נפש החיים' האריך בזה בכמה מקומות. ונביא מקצת דבריו בזה לנגש השאלה. בשער ב (פ"ט) ביאר, כשעומד אדם להתפלל לפניו יתברך בשעת התפילה המיוחדת לה, היא עיקר המזון להעולמות ולנפש האדם עצמו, ונקראת קרבן משום שנותנת כח בעולמות כקרבן. עוד ביאר (שם פי"ד), שעבודת התפילה היא במקום הקרבן, וכמו שענין הקרבן היה להעלות נפש הבהמה למעלה, ולכן עיקר הכפרה היה תלוי בזריקת הדם הוא הנפש, וכן הקטרת האימורים עיקרם היה לכוונת העלאת הנפש. כן עיקר ענין התפילה הוא, להעלות ולמסור ולדבק נפשו למעלה. כי כח הדיבור שבאדם נקרא נפש, כמו שכתוב (בראשית ב, ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' ותרגם אונקלוס 'לרוח ממללא'. וכן נראה לעין שבכל דיבור שהאדם מוציא מפיו, יוצא מפיו רוח והבל הלב, והדיבור הוא עיקר נפש האדם, שזה יתרון האדם מן הבהמה, אם כן כל תיבה היוצאת מפי האדם היא כח וחלק נפשו עי"ש.

מה הטעם שחסידים הראשונים שוהים שעה אחר התפילה, לפני התפילה מובן שהוא כדי להתכונן אך מה ^{אוצר החכמה} טעם אחרי?

השולחן ערוך (או"ח סימן צג סעיף א) כתב, ישהה שעה אחת קודם שיקום להתפלל כדי שיכון לבו למקום, ושעה אחת אחר התפילה, שלא תהא נראית עליו כמשוי שממהר לצאת ממנה. (ובמשנה ברורה שם אומר ששעה, היינו לחסידים ולשאר העם די בזמן מועט כהילוך ח' טפחים).

וכתב הצ"ח (ברכות לב: ד"ה 'הא'), טעם שהחסידים היו שוהים שעה אחר התפילה, שהיו שוהים ומהרהרים בליבם על גדולת הקב"ה ושפלות האדם ומתוך כך היו באים לידי הכרה שאין האדם ראוי שתתקבל תפילתו למעלה ומחמת כן לא היו חושבים שתפילתם ראויה להתקבל, ולא היו באים לידי שכרון לב אם לא תתקבל תפילתם, שכך כתבו בגמרא בברכות שהמאריך בתפילתו ואחר כך בודק אם התקבלה סוף בא לידי כאב לב.

ובנפש החיים שער ב פי"ד, ביאר שענין התפלה הוא להעלות ולמסור ולדבק נפשו למעלה, ^{אחי"ח 1234567} וכשיעשה כן יחשב כאילו הוא מסולק מזה העולם עד שגם לאחר התפילה יקשה לו מאוד לפנות מחשבתו מעניני העולם, ויראה בעיניו כאלו יורד מאיגרא רמא לבירא עמיקתא (ממקום גבוה למקום נמוך). ומטעם זה היו החסידים הראשונים שוהים שעה אחת גם אחר התפילה.

'לעולם יהא אדם זהיר בתפילת המנחה' (ברכות ו:), מה מיוחד דוקא במנחה

המהרש"א (ברכות ו: ד"ה בתפילת המנחה) והמבי"ט (בית אלקים, שער התפילה פ"ד) ומחצית השקל (ריש סימן רלב) ביארו, שבודאי אין כונת הגמרא שיזהר בתפילת המנחה ולא יבטלנה, שהרי חיוב גמור הוא והאבות הקדושים תיקנום וכנגד תמידים הם. אלא כונת

הגמרא שיהיה זהיר וזריז בתפילת המנחה שלא ישהה אותה אלא תיכף ומיד שיגיע זמנה יתפלל, שמא יתעסק במלאכה וימשך בה עד שיעבור הזמן.

והבן יהוידע (ברכות שם ד"ה ועת האבא) פירש להיפך, שאדרבה יזהר להתפלל תפילת מנחה בזמן הראוי לה יותר, שהוא זמן מנחה קטנה בתשע שעות ומחצה שהוא זמנה העיקרי והוא זמן המסוגל לתפילה יותר, ולא יתפלל בזמן מנחה גדולה, ואף אליהו לא נענה אלא בתפילת המנחה, היינו בתפילת המנחה הידועה שהוא זמן מנחה קטנה ולא במנחה גדולה, ולכן התעכב אליהו בהכנת המזבח ושאר הדברים עד זמן עלות המנחה שהוא זמן מנחה קטנה, וכו' עי"ש.

והטעם שהזהיר רב הונא על תפילת המנחה דוקא, כתה הטור (אנ"ח סימן רלב), משום שתפילת שחרית זמנה ידוע בבוקר בקומו ממיטתו ומתפלל מיד קודם שיהיה טרוד בעסקיו, וכן תפילת ערבית בלילה זמנה ידוע בבואו לביתו הוא פנוי אז מכל עסקיו, אבל תפילת מנחה שהיא באמצע היום בעוד שהוא טרוד בעסקיו ולכן צריך על כך זהירות יתירה, לשים אותה אל ליבו ולפנות מכל עסקיו ולהתפלל.

תם ונשלם שבח לבורא עולם

לעילוי נשמת מורי חמי

יוסף ברוך בן זאב זצ"ל אח"ח 1234567

וזה נוסח המצבה

פ"נ

הרב יוסף ברוך
בן ר' זאב זצ"ל
קנובל

י' ראתו קודמת לחכמתו בעמל התורה

ו' תרן לבריות בשמחה ובמסירות רבה

ס' בלן היה לכל בסבר פנים והארה

פ' תע נלקח אבינו שפעל למען יודעי צער וצרה

ב' אהבה והגיון לבב קרב נוער לאלוקיו

ו' צונו העז להדבק לבוראו באמונה כל ימיו

ו' קיים בקפידה "דאגתו בלבו וצהלתו בפניו"

ב' ולו היה מסור באהבה לאשתו צאצאיו ומכריו

כלו נ"ה שנותיו

לאחר ימי זיכוך והתעלות פעיה"ק

ה' חשון תש"כ - כ"ב אייר תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

להצלחת

ה"ה דוד גז הי"ו

ויברכו ה' בפרנסה טובה ובבריאות איתנה,

הוא ובני ביתו

לרפואת

ברונו חיים בן מרים

לעילוי נשמת

יוסף בן רחל ומדלין רחל בת שרה

להצלחת

הרב משה יוחנן כץ ומשפחתו
שיצליח בכל מעשה ידיו ברוחניות ובגשמיות

אח"י 1234567

לעילוי נשמת

ר' אברהם בן שמחה טמסט
ר' גבריאל בן שמחה
פרלה זוהרה (ג'יזל) בת שמחה
ר' אליהו בן שמחה
יעקב בן ריקה
אליהו שלום בן עליה
רינה בת דוד
יהושוע בן דוד
דוד בן מזל טוב
שמחה בת זוהרה

להצלחת

ישראל מאיר בן נעמי בת שבע
שיגדל להיות מאיר עיני ישראל

אה"ח 1234567

אוצר החכמה

לעילוי נשמת

יעקב בן גורג'יה
סלחה בת לולו

לרפואת

אהרן בן יקוט למשפחת מלכה
זמרדה אסתר בת סאסיה למשפחת דויט'ש